Carolina POPUŞOI

Tipuri de calcuri de regim verbal prepoziţional nerecomandate în limba română din Basarabia

C.P. – dr. în filologie al Universităţii din Bucureşti (2002), cercetător ştiinţific la Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti" din Bucureşti (din 1999). A publicat *Micul dicţionar academic* (MDA, vol. I-IV, 2001-2003, coautor), *Structuri sintactice ale limbii române cu element predicativ suplimentar* (2002), *Limba română actuală din Basarabia. Particularităţi morfosintactice şi lexico-semantice* (2013).

Contactul îndelungat şi intens dintre limba română din Basarabia şi limba rusă (vorbită activ pe teritoriul dintre Prut şi Nistru) a lăsat amprente considerabile în structura limbii române. Cel mai afectat de fenomenul bilingvismului din acest areal sociolingvistic este lexicul, urmat de sintaxă şi de frazeologie. Morfologia, şi în acest caz, s-a dovedit a fi domeniul cel mai rezistent la influenţe străine. Printre abaterile cele mai frecvente şi mai grave de la limba literară se află calcurile nerecomandate (de natură semantică, sintactică, frazeologică, morfematică şi morfologică).

În general, calcul lingvistic reprezintă un mijloc de îmbogăţire a unei limbi. [Pentru limba română, a se vedea: Graur (1936); Rizescu (1958); Hristea (1968); Hristea (1984); Stanciu-Istrate (2006).] Când însă imitarea unui model străin duce la denaturarea sistemului limbii, prin atribuirea de sensuri redundante unor cuvinte existente în limbă, prin crearea de lexeme inutile, prin stabilirea unor raporturi gramaticale nefireşti limbii literare, atunci avem a face cu calcuri nerecomandate. În asemenea situaţii, nu se mai poate vorbi de un procedeu productiv, ci de unul regresiv, degradant. În funcţie de domeniul lingvistic

BDD-A20753 © 2013 Revista „Limba Română"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:56:54 UTC)

asupra căruia se exercită fenomenul calchierii nerecomandate, deosebim calcuri lexicale (de structură semantică și de structură morfematică), calcuri gramaticale (de natură morfologică și de natură sintactică) și calcuri frazeologice.

Obiectul de studiu al acestui articol îl constituie calcurile de regim verbal prepoziţional nerecomandate, care, în româna din stânga Prutului, au o răspândire extrem de mare, fiind depășite numeric, în cadrul acestui fenomen, doar de calcurile semantice.

Calcul de regim verbal prepoziţional face parte din clasa calcurilor gramaticale de natură sintactică. Această categorie de calcuri se caracterizează prin imitarea, după limba rusă, a raportului gramatical dintre verb și actanții săi, mai exact, prin preluarea modelului de regim verbal prepoziţional rusesc. „În calitatea sa de cuvânt regent, verbul poate admite diferite modele de recțiune și, dată fiind această varietate, alegerea corectă a regimului reprezintă uneori dificultăți, mai ales pentru vorbitorii influențați de recțiunea verbelor din limba rusă.” [Condrea (2001), p. 15]. (De altfel, verbul regent poate impune elementului subordonat atât restricții prepoziționale, cât și de caz, aspectul din urmă nefăcând însă parte din subiectul abordat aici.)

Prin urmare, în organizarea sintactică a enunțului, verbul regent cere, în funcție de actanții săi, o anumită prepoziție. În limba română actuală din Basarabia circulă însă foarte frecvent structuri cu o utilizare inadecvată a prepoziției. În astfel de construcții, prepoziția din grupul verbal este redată fidel prin echivalentul său din rusă, și nu în conformitate cu regimul verbal prepoziţional din româna literară. Asemenea abateri în selectarea prepoziției care leagă verbul regent de argumentul său reprezintă veritabile calcuri de regim verbal prepoziţional nerecomandate. În arealul lingvistic în discuție, greșelile de acest tip sunt destul de variate, putându-se însă vorbi de încadrarea lor în tipare sintactice distincte. Printre cele mai întâlnite tipare de calcuri de regim verbal prepoziţional nerecomandate, după limba rusă, amintim:

[prep. rus. ***в*** → prep. rom. ***în***]

a aduce o contribuție* ***în**...* / **a contribui* ***în****...* pentru *a aduce o contribuție la...* / *a contribui la...*, <cf. rus. *внести свой вклад* ***в****...* / *содействовать* ***в****...*>;

a cânta* ***în* *unison* pentru *a cânta la unison*, <cf. rus. *петь* ***в*** *унисон*>;

BDD-A20753 © 2013 Revista „Limba Română”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:56:54 UTC)

a citi **în glas* pentru *a citi cu glas tare / cu voce tare,* <cf. rus. *читать **в**слух*>;

a fi dezamăgit **în oameni* pentru *a fi dezamăgit de oameni,* <cf. rus. *быть разочарованным **в** людях*>;

a fi interesat **în destrămarea partidului* pentru *a fi interesat de destrămarea partidului,* <cf. rus. *быть заинтересованным **в** распаде партии*>;

a fi **în curs cu evenimentele* pentru *a fi la curent cu evenimentele,* <cf. rus. *быть **в** курсе событий*>;

a fi **în modă* pentru *a fi la modă,* <cf. rus. *быть **в** моде*>;

a fi vinovat **în ceva* pentru *a fi vinovat de ceva,* <cf. rus. *быть виноватым **в** чем-нибудь*>;

a lua parte **în concurs* pentru *a lua parte la concurs,* <cf. rus. *принять участие **в** конкурсе*>;

a mânca o dată **în zi* pentru *a mânca o dată pe zi,* <cf. rus. *кушать раз **в** день*>;

a participa **în proiect* pentru *a participa la proiect,* <cf. rus. *участвовать **в** проекте*>;

a pleca **în Roma / **în** Paris* pentru *a pleca la Roma / la Paris,* <cf. rus. *ехать **в** Рим / **в** Париж*>;

a pune / a trimite (pe cineva) **în închisoare* pentru *a trimite (pe cineva) la închisoare,* <cf. rus. *посадить / отправить (кого-либо) **в** тюрьму*>;

a (se) convinge **în aceasta* pentru *a (se) convinge de aceasta,* <cf. rus. *убедить(ся) **в** этом*>;

a se găsi **în abundență* pentru *a se găsi din abundență,* <cf. rus. *находиться **в** изобилии*>;

a se îndrăgosti **în cineva* pentru *a se îndrăgosti de cineva,* <cf. rus. *влюбиться **в** кого-то*>;

a sta **în rând (la magazin)* pentru *a sta la rând, a sta la coadă,* <cf. rus. *стоять **в** очереди*>;

a veni o dată **în zi / **în** săptămână / **în** lună / **în** an* pentru *a veni o dată pe zi / pe săptămână / pe lună / pe an,* <cf. rus. *приходить раз **в** день / **в** неделю / **в** месяц / **в** год*> etc.

BDD-A20753 © 2013 Revista „Limba Română”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:56:54 UTC)

[prep. rus. ***на*** → prep. rom. ***la***]

a arăta **la *hartă* pentru *a arăta pe hartă*, <cf. rus. *показывать **на** карте*>;

a coborî / a opri **la *stație* pentru *a coborî / a opri în stație*, <cf. rus. *сойти / остановить **на** остановке*>;

a da / a locui / a lua / a primi / a sta **la *gazdă* pentru *a da / a locui / a lua / a primi / a sta în gazdă*, <cf. rus. *давать / жить / принять / взять / стоять **на** квартире*>;

a fi capabil **la *orice* pentru *a fi capabil de orice*, <cf. rus. *быть способным **на** все*>;

a fi în stare **la *ceva* pentru *a fi în stare de ceva*, <cf. rus. *быть способным **на** что-нибудь*>;

a ieşi **la *pauză* / **la** *pauza de masă* pentru *a ieşi în pauză / în pauza de masă*, <cf. rus. *выйти **на** перерыв / **на** обеденный перерыв*>;

a ieşi / a se relaxa **la *recreație* / **la** *pauză* pentru *a ieşi / a se relaxa în recreație / în pauză*, <cf. rus. *выйти / расслабиться **на** перемене*>;

a înmulți 2 **la 2 pentru *a înmulți 2 cu 2*, <cf. rus. *умножить 2 **на** 2*>;

a lua (pe cineva) **la *evidență* pentru *a lua (pe cineva) în evidență*, <cf. rus. *взять (кого-либо) **на** учет*>;

a pune **la *libertate* pentru *a pune în libertate*, <cf. rus. *выпустить **на** волю*>;

a repartiza studenții **la *întreprinderi* pentru *a repartiza studenții în întreprinderi*, <cf. rus. *направлять студентов **на** предприятия*>;

a sta **la *strajă* pentru *a sta de strajă*, <cf. rus. *стоять **на** страже*>;

a vinde **la *piață* pentru *a vinde în piață*, <cf. rus. *торговать **на** рынке*> etc.

[prep. rus. ***на*** → prep. rom. ***pe***]

a se afla / a locui **pe *etajul trei* pentru *a se afla / a locui la etajul trei*, <cf. rus. *находиться / жить **на** третьем этаже*>;

a apărea **pe *orizont* pentru *a apărea la orizont*, <cf. rus. *появиться **на** горизонте*>;

centrala funcționează **pe *lemne* pentru *centrala funcționează cu lemne*, <cf. rus. *колонка работает **на** дровах*>;

BDD-A20753 © 2013 Revista „Limba Română”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:56:54 UTC)

a frământa **pe lapte / **pe** chefir / **pe** apă minerală* pentru *a frământa cu lapte / cu chefir / cu apă minerală,* <cf. rus. *месить **на** молоке / **на** кефире / **на** минеральной воде*>;

a intra / a invita **pe scenă* pentru *a intra / a invita în scenă,* <cf. rus. *выйти / пригласить **на** сцену*>;

a merge / a călători **pe tren / **pe** vapor* pentru *a merge / a călători cu trenul / cu vaporul,* <cf. rus. *ехать / путешествовать **на** поезде / **на** пароходе*>;

a prăji **pe unt / **pe** ulei* pentru *a prăji cu unt / cu ulei; a prăji în unt / în ulei,* <cf. rus. *жарить **на** масле / **на** сливочном масле*>;

a se plânge **pe cineva* pentru *a se plânge de cineva,* <cf. rus. *жаловаться **на** кого-либо*>;

a se plânge **pe viață* pentru *a se plânge de viață,* <cf. rus. *жаловаться **на** жизнь*> etc.

[prep. rus. ***от*** → prep. rom. ***de la***]

a felicita pe cineva **de la numele colegilor* pentru *a felicita pe cineva în numele / din partea colegilor,* <cf. rus. *поздравить кого-либо **от** имени коллег*>;

a feri culturile **de la îngheț* pentru *a feri culturile de îngheț,* <cf. rus. *уберечь растения **от** заморозков*>;

a (se) apăra **de la inundații* pentru *a (se) apăra de inundații / a (se) apăra împotriva inundațiilor,* <cf. rus. *защищать(ся) **от** наводнений*>;

a se dezice **de la aceste idei* pentru *a se dezice de aceste idei,* <cf. rus. *отказаться **от** этих идей*>;

a vorbi **de la numele colectivului* pentru *a vorbi în numele / din partea colectivului,* <cf. rus. *говорить **от** имени коллектива*> etc.

[prep. rus. ***по*** → prep. rom. ***pe***]

a asculta / a auzi / a spune / a vorbi **pe televizor / **pe** radio* pentru *a asculta / a auzi / a spune / a vorbi la televizor / la radio,* <cf. rus. *слушать / услышать / сказать / говорить **по** телевизору / **по** радио*>;

a citi **pe diagonală* pentru *a citi în diagonală,* <cf. rus. *читать **по** диагонали*>;

a comunica **pe radio / **pe** internet / **pe** e-mail* pentru *a comunica prin radio / prin internet / prin e-mail,* <cf. rus. *сообщать **по** радио / **по** интернету / **по** э-майлу*>;

BDD-A20753 © 2013 Revista „Limba Română”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:56:54 UTC)

a lua legătura **pe telefon cu cineva* pentru *a lua legătura la telefon / telefonic cu cineva,* <cf. rus. *соединиться **по** телефону с кем-то*>;

a lucra **pe specialitate* pentru *a lucra în specialitate / în domeniu,* <cf. rus. *работать **по** специальности*>;

a ocupa locul I **pe regiune* pentru *a ocupa locul I în regiune,* <cf. rus. *занять первое место **по** региону*>;

a se pune **pe curmeziș* pentru *a se pune în curmeziș / de-a curmezișul,* <cf. rus. *становиться **по**перек*>;

a spune ceva **pe secret* pentru *a spune ceva în secret,* <cf. rus. *сказать что-то **по** секрету*>;

a transmite / a primi datele **pe telefon / **pe** fax / **pe** bluetooth* pentru *a transmite / a primi datele prin telefon / prin fax / prin bluetooth,* <cf. rus. *передавать / принимать данные **по** телефону / **по** факсу / **по** блутузу*>;

a vedea **pe televizor o emisiune* pentru *a vedea la televizor o emisiune,* <cf. rus. *увидеть передачу **по** телевизору*>;

a vorbi / a suna **pe telefon* pentru *a vorbi / a suna la telefon,* <cf. rus. *говорить / звонить **по** телефону*> etc.

[prep. rus. ***под*** → prep. rom. ***sub***]

a avea (ceva) **sub mână* pentru *a avea (ceva) la îndemână,* <cf. rus. *иметь **под** рукой*>;

a dansa **sub muzică* pentru *a dansa pe muzică,* <cf. rus. *танцевать **под** музыку*>;

a fi născut **sub zodia Gemeni* pentru *a fi născut în zodia Gemeni,* <cf. rus. *быть рожденным **под** созвездием Близнецов*>;

a locui **sub Chișinău* pentru *a locui lângă / aproape de Chișinău,* <cf. rus. *жить **под** Кишинэу*>;

a publica **sub rubrica...* pentru *a publica la rubrica... / a publica în cadrul rubricii...,* <cf. rus. *опубликовать **под** рубрикой...*>;

a scrie **sub dictare* pentru *a scrie după dictare,* <cf. rus. *писать **под** диктовку*>;

a se înțelege **sub noțiunea...* pentru *a se înțelege prin noțiunea...,* <cf. rus. *понимается **под** смыслом...*>;

BDD-A20753 © 2013 Revista „Limba Română”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:56:54 UTC)

*a sta **sub** ploaie* pentru *a sta în ploaie,* <cf. rus. *стоять **под** дождем*>;

*a veni **sub** seară* pentru *a veni (în)spre seară,* <cf. rus. *прийти **под** вечер*> etc.

[prep. rus. ***с*** → prep. rom. ***cu***]

*a data **cu**...* pentru *a data din...,* <cf. rus. *датировать **с**...*>;

*a divorța **cu** soția* pentru *a divorța de soție,* <cf. rus. *развестись **с** женой*>;

*a fi (ceva) legat **cu** matematica* pentru *a fi (ceva) legat de matematică,* <cf. rus. *быть связанным **с** математикой*>;

*a lua cunoștință **cu** conținutul raportului* pentru *a lua cunoștință de conținutul raportului,* <cf. rus. *ознакомиться **с** содержанием отчета*>;

*a se achita **cu** datoriile / **cu** sarcinile / **cu** obligațiile* pentru *a se achita de datorii / de sarcini / de obligații,* <cf. rus. *рассчитаться **с** долгами / справиться **с** заданиями / справиться **с** обязанностями*>;

*a se despărți **cu** prietenii* pentru *a se despărți de prieteni,* <cf. rus. *расставаться **с** друзьями*> etc.

[prep. rus. ***через*** → prep. rom. ***peste***]

*a lua **peste** fiecare oră câte o linguriță* pentru *a lua la fiecare oră câte o linguriță,* <cf. rus. *принимать **через** час по (одной) чайной ложке*>;

*a se întoarce **peste** o zi* pentru *a se întoarce mâine / a se întoarce a doua zi,* <cf. rus. *вернуться **через** день*>;

*a scrie **peste** un rând / **peste** două rânduri* pentru *a scrie la un rând / la două rânduri,* <cf. rus. *писать **через** (один) ряд / **через** два ряда*>;

*a veni **peste** fiecare zi* pentru *a veni o dată la două zile,* <cf. rus. *приходить **через** каждый день*> etc.

[prep. rus. ***за*** → prep. rom. ***după***]

*a se așeza **după** volan / **după** masă* pentru *a se așeza la volan / la masă,* <cf. rus. *сесть **за** руль / **за** стол*>;

*a fi / a ieși **după** ușă / **după** poartă* pentru *a fi / a ieși dincolo de ușă / dincolo de poartă; a fi / a ieși de partea cealaltă a ușii / de partea cealaltă a porții,* <cf. rus. *находиться **за** воротами / **за** дверью; выйти **за** ворота / **за** дверь*>;

BDD-A20753 © 2013 Revista „Limba Română”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:56:54 UTC)

a pătrunde **după culise* pentru *a pătrunde în culise*, <cf. rus. *проникнуть **за** кулисы*>;

a pleca / a rămâne **după hotare / **după** graniță* pentru *a pleca / a rămâne peste hotare / peste graniță*, <cf. rus. *уехать / остаться **за** рубежом / **за** границу*> etc.

Varietatea și multitudinea structurilor cu calcuri de regim verbal prepoziţional nerecomandate confirmă că acest fenomen este extrem de răspândit în limba română actuală din Basarabia. [A se vedea unele dintre aceste construcţii la: Guțu (1998); Crijanovschi (2000); Condrea (2001), p. 17-19; Popușoi (2013), p. 83-92.] Selectarea în procesul comunicării a unei prepoziţii, traduse *ad litteram* din limba rusă, are loc din cauză că marea majoritate a românilor din Basarabia au în minte tiparul sintactic prepoziţional rusesc. Pentru evitarea a astfel de greșeli, se recomandă axarea vorbitorilor pe modele de limbă română literară, în toate sferele ei de manifestare (presă, emisiuni TV / radio, beletristică, administraţie, locuri publice etc.), dar și responsabilizarea fiecăruia în actul de comunicare.

Bibliografie

1. I. Condrea, *Norma literară și uzul local*, Firma Editorial Poligrafică, Tipografia Centrală, Chișinău, 2001.
2. A. Crijanovschi, *Dicţionar de dificultăţi ale limbii*, Editura ARC & Museum, Chișinău, 2000.
3. Al. Graur, *Sur quelques types de calques*, în *Bulletin linguistique*, IV, 1936, p. 193-194.
4. V. Guțu, *Dicţionar al greșelilor de limbă*, Editura ARC, Chișinău, 1998.
5. Th. Hristea, *Calcul lingvistic*, în *Probleme de etimologie. Studii. Articole. Note*, Editura Ştiinţifică, București, 1968, p. 143-202.
6. Th. Hristea, *Calcul lingvistic ca procedeu de îmbogăţire a vocabularului*, în *Sinteze de limba română*, ediţia a III-a, Editura Albatros, București, 1984, p. 100-121.
7. C. Popușoi, *Limba română actuală din Basarabia. Particularităţi morfosintactice și lexico-semantice*, Editura Muzeului Naţional al Literaturii Române, Colecţia Aula Magna, București, 2013.
8. I. Rizescu, *Contribuţii la studiul calculului lingvistic*, Editura Academiei, București, 1958.
9. M. Stanciu-Istrate, *Calcul lingvistic în limba română*, Editura Academiei Române, București, 2006.

BDD-A20753 © 2013 Revista „Limba Română”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:56:54 UTC)